

בס"ד. שיחת ליל י"ג ניסן ה'הנש"א.
— לאחרי תפלת ערבית —

בלתי מוגה

א. בעמדנו בהתחלת יום א"ח^ד (בגימטריא י"ג) בחודש ניסן — יש להתחיל בהדגשת ענין האחדות.

ולכל לראש בתפלת ערבית שבהתחלת היום¹ — "מאימתי קורין את שמע בערבית"² — קריאת שמע, שבה מודגשת אחדותו של הקב"ה, "שמע ישראל גו' ה' אחד"³, ועד לתפלת "עלינו לשבח" שסיומה וחותרה בפסוק⁴ "ביום ההוא יהי ה' אחד ושמו אחד".

וזהו גם תוכן הענין ד"יום אחד" — כמודגש ביום א"ח^ד (י"ג) בחודש:

בהתחלת הבריאה נאמר "יום אחד"⁵, "לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"⁶ — דאף שברגע הראשון דיום ראשון הי' עיקר וכללות הבריאה מאין ליש, וכימים שלאח"ז הי' ההמשך וההתגלות דהבריאה שביום ראשון, וכמ"ש בפירוש רש"י⁷ ש"כל תולדות השמים והארץ נבראו ביום ראשון"⁸. . הוא שכתוב את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיהם, "מ"מ, הי' ניכר בהבריאה ש"הקב"ה יחיד בעולמו".

ועד"ז בכל יום ויום — כתורת הבעש"ט⁹ שבכל יום ובכל רגע נעשה חידוש התהוות הבריאה מאין ואפס ממש ליש ממש, שמזה מוכן שמציאותו של היש הגשמי אינה אלא היש האמיתי¹⁰, שזהו התוכן ד"הקב"ה יחיד בעולמו", היינו, שאחדותו של הקב"ה נמשכת וחודרת בכל נקודה שבזמן ובכל נקודה שבמקום (גדרי העולם), ומאחדת אותם לנקודה אחת ויחידה, נקודת הפשטות האמיתית דעצמות ומהות א"ס ב"ה, שתופסת ומתפשטת בכל העולם כולו ובכל סדר השתלשלות, בכל נקודה דזמן ומקום רוחני וגשמי.

(1) שכוללת כל המשך המעתי-לעת.
(2) ריש מס' ברכות.
(3) ואתחנן ו, ד.
(4) זכרי' יד, ט.
(5) אף ש"הי' לו לכתוב יום ראשון, כמ"ש (ב).
(6) בשאר הימים שני שלישי כו".
(7) בראשית א, ה ובפרש"י (מב"ר פ"ג, ח).
(8) ובלשון חז"ל: "עשרה דברים נבראו ביום ראשון" (חגיגה יב, א) — "עשרה" דייקא, מספר השלם (פרדס ש"ב), ועד ל"העשירי יהי קודש" (בחוקותי כו, לב), "קדש מלה בגרמיי" (זח"ג צד, ב).
(9) תניא שעהיוה"א בתחלתו.
(10) ראה ביאורו"ז לאדהאמ"צ בשלח מג, ג.
(7) שם, יד.

וגם ענין זה מודגש בסיום וחותרם תפלת ערבית (לאחרי "עלינו לשבח") – באמירת הפסוק¹¹ "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך":

תוכנו של פסוק זה, הוא, בקשה, וגם הבטחה וודאית, שכאו"א מישראל וכלל ישראל ("ועמך כולם צדיקים"¹²) באים ויושבים בביהמ"ק שבו מתגלה הפנימיות דהקב"ה ("פניך") – ע"י הארון שבו נמצאים הלוחות (לוחות אחרונות וגם שבירי לוחות ראשונות) שבהם חקוקים עשה"ד, החל מהתיבה הראשונה (שכוללת כולם) "אנכי".

[ולהעיר, שהארון והלוחות קיימים ונשארו במקומם – "ארון במקומו נגנז"¹³, ולא עוד אלא שפועלים פעולתם בכאו"א מישראל שנעשית בו החקיקה דעשה"ד¹⁴ כפי שכוללים כל התורה כולה, כדאיאת בירושלמי¹⁵ "בין כל דיבור ודיבור (היו כתובים) דקדוקי ואותיותי של תורה", כולל גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שניתן למשה מסיני¹⁶ – שע"ז בכחו וביכלתו ללמוד כל התורה כולה, וגם לחדש בתורה].

ומהענינים המיוחדים במקום הארון שבביהמ"ק – מקום שקיים עד היום הזה¹⁷ – שהנקודה שלמעלה מהמקום מתפשטת ומתאחדת עם המקום באופן שנעשה חיבור ההפכים דמקום ולמעלה מן המקום שניהם יחדיו, כמארז¹⁸ "מקום ארון אינו מן המדה", היינו, שישנו "מקום ארון", שצריך להיות במדידה והגבלה דמקום, באורך רוחב וגובה ("אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו"¹⁹), וביחד עם זה, "אינו מן המדה", מצד נקודת האחדות שלמעלה ממקום, שמתפשטת וחודרת ומתאחדת עם המקום.

וכל זה גם בבית ראשון, ועאכו"כ בביהמ"ק השלישי, ש"גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון"²⁰, בודאי שתתגלה בו ההתאחדות דלמעלה מהמקום עם המקום, וכן ההתאחדות דלמעלה מהזמן עם הזמן, כיון שיהי' בית נצחי, כמ"ש "מקדש אדני כוננו ידיך"²¹ ("בנינא דקוב"ה"), כש"ה ימלוך לעולם ועד"²², "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו"²³, כמ"ש "והי' ה' למלך על

11 תהלים קמ, יד.

12 ישע"י ס, כא.

13 יומא נג, ב. רמב"ם ה' ביהב"ח רפ"ד (אף שלדעה אחת "ארון גלה לבבל" (יומא ש)).

14 החל מ"אנכי", "אנא נפשי כתבית יהבית" (שבת קה, א – לגירסת הע"י), ובאופן ד"לאמר", "לאמר ולדבר את כל דברי התורה מה שכבר נאמר למשה מסיני" (תו"א יתרו סז, ב).

15 שקלים פ"ו סה"א.

16 ראה מגילה יט, ב. לקו"ש ח"ט ע' 252.

17 וש"נ.

17 כידוע ומפורסם לכל אלה שהיו

בירושלים, וכן אלה שהיו בירושלים – כל בני,

שתיכף ומיד באים לירושלים יחד עם משיח צדקנו עם ענני שמאי" (דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צה,

א).

18 יומא כא, סע"א. וש"נ.

19 תרומה כה, י"ד.

20 חגי ב, ט. וראה זח"א כה, א.

21 בשלח זח"ג רכא, א.

22 שם, יח.

23 פרש"י שם, יז.

כל הארץ ביום ההוא יהי ה' אחד ושמו אחד".

ב. ומזה באים לענינו המיוחד של אח"ד בניסן:

אח"ד בניסן הוא יום ההילולא של הצמח-צדק, וקשור גם עם יום ההילולא של בנו ממלא מקומו אדמו"ר מהר"ש באח"ד בתשרי, אשר, למרות ריחוק הזמן שבין אח"ד בניסן לאח"ד בתשרי (הן אח"ד בתשרי שלפנ"ז והן אח"ד בתשרי שלאח"ז, ועד לאח"ד בניסן שלאח"ז), ה"ה קשורים ומאחדים זב"ז באופן ש"אחד באחד יגשו"²⁴.

ובפשטות – שעניני הנשיאות של הצמח-צדק נמשכו ע"י בנו ממלא מקומו, "ממלא מקום אבותיו"²⁵, שממלא כל הענינים שהיו אצל אביו, שלכן נעשים המשך וענין אחד, "אחד באחד יגשו".

וכיון שנשיאי ישראל כוללים את כל בני, כמרומו גם בהר"ת ד"נשיא", "ניצוצו של יעקב אבינו"²⁶, מובן, שאחדותם של הנשיאים נמשכת ופועלת האחדות אצל כל בני.

ג. ויש לקשר זה עם ימי המילואים ("ומלאות²⁷ את ידם", "כל מילוי ידים לשון חינוך הוא"²⁸) והמשכם בחנוכת המשכן ע"י נשיאי ישראל בימי חודש ניסן – כפי ש"נוהגין מר"ח ואילך לקרות פ' הנשיא שהקריב בו ביום"²⁹, וכמ"ש בסידור השהוה לכל נפש ש"יש לקרוא מר"ח ניסן עד י"ב בו דבר יום ביומו מ"ב נשיאים, וביום י"ג זאת חנוכת המזבח", והמשכו ב"פ' בעלותך עד כן עשה את המנורה"²⁹ – שבזה מודגש ענין האחדות:

לכל לראש – האחדות דהנשיא עם שבטו, שאף ש"משלו הביא", "ולא שגבה משבטו והביא", מ"מ, "יחסו הכתוב על שבטו"³⁰, היינו, שהקרבן שהקריב משלו הוא קרבנו של כל השבט.

ועוד ועיקר – אחדותם של כל נשיאי ישראל (ועל ידם כל בני) יחדיו, דאף שבהקרבה בפועל היו חלוקים זמ"ז, כמ"ש³¹ "נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום"³², מ"מ, מתאחדים כולם יחדיו ("אחד באחד יגשו"), כמ"ש "ויקריבו הנשיאים גו' ביום המשח אותו"³³, "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו"³⁴,

(24) איוב מא, ח.

(25) כתובות קג, ב. ועוד.

(26) קה"י מע' רבי.

(27) תצוה כח, מא ובפרש"י.

(28) וער"ז החינוך דממלא מקום.

(29) שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט סט"ו.

(30) פרש"י נשא ז, יב.

(31) שם, יא.

(32) ולהעיר, שגם בהחלוקה זמ"ז מודגש

הלשון "אחד", וב"פ אחד, ולכל אחד ישנו אופן

הגילוי ("יום", כמ"ש "ויקרא אלקים לאור יום")

השייך לו, ובאופן של נשיאות ("נשיא אחד ליום").

(33) שם, יו"ד.

(34) שם, פד.

"העלה עליהם הכתוב כאילו כולם הקריבו ביום ראשון וביום אחרון"³⁵.

ומנשיאי ישראל נמשך לכאו"א מישראל בכל הזמנים ובכל המקומות – שבמשך י"ב הימים דחודש ניסן אומר כאו"א מישראל כל י"ב הפרשיות די"ב הנשיאים, ומוסיף לאח"ז ה"יהי רצון . . שבאם אני עבדך משבט פלוני כו" נועד שגם כהנים (ולוים) שיודעים בבירור שהם משבט לוי (ועל יסוד זה מקיימים בפועל המצות-עשה מן התורה³⁶ דנשיאת כפים) צריכים לומר פרשת הנשיאים עם ה"יהי רצון"³⁷ (כהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁸) – שבזה מודגשת שייכותו של כאו"א מישראל לכל י"ב הנשיאים.

ומודגש ביותר ביום אח"ד בניסן – שבו קורין "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו", הסך-הכל דקרבות כל י"ב הנשיאים יחדיו, "כאילו כולם הקריבו . . ביום אחרון".

ולאח"ז ממשיכים בפ' בהעלותך – "דבר אל אהרן גו' בהעלותך את הנרות וגו' כן עשה את המנורה":

מעניניו העיקריים של אהרן הכהן, כהן גדול, ששייך גם לכאו"א מישראל ("לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה ורוחו אותו כו' ה"ז נתקדש קדש קדשים"³⁹) – "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"⁴⁰, ואהבה זו מביאה לידי ברכה – ברכת כהנים⁴¹, שעל ידה נמשכות כל הברכות⁴², ועד להברכה ד"אני אברכם"⁴⁴.

35 במדבר פ"ג, יג (בסופו). וראה לקו"ש
הכ"ג ע' 53 ואילך.
59 הערה 51.

36 גם בזמן הזה (ראה שו"ע אדה"ז או"ח

רסק"ח), ועאכו"כ בבוא הגאולה האמיתית

והשלימה תיכף ומיד ממש.

37 להעיר, ש"יהי רצון" מורה על המשכת

רצון חדש – שזהו כללות העילוי דתפלה לגבי

ברכה, שברכה פועלת שהדבר שישנו כבר יומשך

ויתגלה למטה (עד לתחתון שאין תחתון למטה

ממנו), משא"כ תפלה פועלת שיומשך רצון חדש,

ובפרט תפלה שהתחלתה ב"יהי רצון". ולא עוד אלא

שיש בזה עילוי גם לגבי ברכת כהנים, שבה מודגש

בעיקר ענין ההמשכה למטה*, אף שיש בה גם

העילוי דהמשכת רצון חדש ע"ד תפלה, כמבואר גם

בדרושי הצ"צ, בעל ההילולא (אוה"ת ויחי (כרך 1)

תשכה, ב. שמיני ע' כו. ע' כט. נשא ע' ער ואילך).

44 נשא ו, כז.

42 ראה לעיל הערה 37.

43 "אני" דייקא, "אני ראשון ואני אחרון", שקאי על ספירת המלכות, "אני אחרון", כפי שמושרשת בכתר, "אני ראשון" (ראה ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך אני ס"ב (ע' א'שמח ואילך). וש"נ), ועד ל"אני" שלמעלה מהתחלקות דראשון ואחרון, ולמעלה גם מ"אנכי" (שבהתחלת עשה"ד, וכוללת כל עשה"ד, וכל התורה כולה, ובמילא גם כל עניני העולם שנבראו ע"י התורה), בעלוי אחר עליו, באין-ערון.

ההשתלשלות, שהרי "כל אחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לז. טע"א במשנה).

35 במדבר פ"ג, יג (בסופו). וראה לקו"ש
הכ"ג ע' 53 ואילך.

36 גם בזמן הזה (ראה שו"ע אדה"ז או"ח

רסק"ח), ועאכו"כ בבוא הגאולה האמיתית

והשלימה תיכף ומיד ממש.

37 להעיר, ש"יהי רצון" מורה על המשכת

רצון חדש – שזהו כללות העילוי דתפלה לגבי

ברכה, שברכה פועלת שהדבר שישנו כבר יומשך

ויתגלה למטה (עד לתחתון שאין תחתון למטה

ממנו), משא"כ תפלה פועלת שיומשך רצון חדש,

ובפרט תפלה שהתחלתה ב"יהי רצון". ולא עוד אלא

שיש בזה עילוי גם לגבי ברכת כהנים, שבה מודגש

בעיקר ענין ההמשכה למטה*, אף שיש בה גם

העילוי דהמשכת רצון חדש ע"ד תפלה, כמבואר גם

בדרושי הצ"צ, בעל ההילולא (אוה"ת ויחי (כרך 1)

תשכה, ב. שמיני ע' כו. ע' כט. נשא ע' ער ואילך).

44 נשא ו, כז.

* ועד לעניני ממון ונכסים – "יברכך. שיתברכו נכסיד, וישמך. שלא יבואו עליך שודדים ליוסל ממונת" (נשא ו, כד ובפרש"י). כולל גם במובן הרחב –

חלקו בעולם וכל העולם וכללות סדר

וזהו גם התוכן שהדלקת המנורה – ששבעת הנרות רומזים על שבעת הסוגים דנש"י⁴⁵, ועבודתו של אהרן הכהן ("אוהב את הבריות ומקרבן לתורה") היא להדליק את הנרות באופן ד"בהעלותך", "עד שתהא שלהבת עולה מאלי"⁴⁶, שע"י ניכרת אחדותם של כל בני", "מנורת זהב כולה"⁴⁷, בפועל ובגלוי.

ד. ומהאחדות של בני" (החל מהאחדות דנשיאי ישראל, "אחד באחד יגשו") נמשכת גם האחדות בעולם – כמרומו ביום השבת שמיני" אזלינן, ו"מיני" מתברכין כולהו יומין"⁴⁸, ועאכו"כ יום אח"ד ("ג) בניסן, שבת פרשת צו, שבת הגדול:

פרשת צו, "אין צו אלא לשון זירו, מיד ולדורות"⁴⁹ – שבזה מרומז שע"י ה"זירוז" נעשה ענין האחדות בזמן, "מיד ולדורות", החל מהאחדות של ג' דורות, "מיד", דור א', ו"לדורות" לשון רבים, "מיעוט רבים שנים"⁵⁰, ב' דורות, ועד שכולל כל הדורות כולם⁵¹, כללות הזמן, שנעשית האחדות דכל הנקודות דהזמן מצד וע"י נקודת האחדות שלמעלה מהזמן, שנמשכת וחודרת בכל פרטי הנקודות דהזמן.

ושבת הגדול, "לפי שנעשה בו נס גדול"⁵² – שבזה מרומז ענין האחדות במקום, שה"נס גדול" שה"י שם (ע"ד הלשון בכיו"ב "נס גדול הי' שם"⁵³) נמשך ופועל גם פה וכאן ממש, בכל מקום שנמצאים בני" ב"שבת הגדול", בכללות המקום – שנעשית האחדות דכל הנקודות דהמקום מצד וע"י נקודת האחדות שלמעלה מהמקום, שנמשכת וחודרת בכל פרטי הנקודות דהמקום.

ה. ויש להוסיף ולבאר השייכות דעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא (הקשורה גם עם עבודתו המיוחדת של בנו ממלא מקומו, בעל ההילולא דאח"ד בתשרי, ש"אחד באחד יגשו" (כנ"ל ס"ב)) ליום ההילולא ביום אח"ד בניסן, ש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו . . מתגלה ומאיר . . ופועל ישועות בקרב הארץ"⁵⁴:

משורת הדין, כמ"ש "ועשית הישר והטוב בעיני ה'"* (ואתחנן ו, יח ובפרש"י).

(52) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תל.

(53) ראה לקו"ש ח"י"ב ע' 33 בשוה"ג.

(54) תניא אנה"ק סז"ך וכ"ח.

(* ולהעיר, שמפסוק זה למדים גם הדין ד"בר מצרא" (ב"מ קח, א. רמב"ם הל' שכנים פ"ב ה"ה) – שקשור עם אהבת ישראל, "ואהבת לרעך כמוך". ועד שכל ישראל נעשים "בר מצרא" (שכנים) זה לזה.

(45) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

(46) פרש"י ר"פ בהעלותך.

(47) זכרי' ד, ב.

(48) זח"ב סג, ב. פח, א.

(49) פרש"י ר"פ צו.

(50) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 111 הערה 21.

(51) לא רק באופן של "מיעוט" (מיעוט רבים שנים), אלא גם באופן בינוני ("מדת כל אדם"), ועד לאופן הכי נעלה – כיון שההנהגה צ"ל לפנים

אע"פ שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" נתחדשה לכאורה ע"י בנו ממלא מקומו⁵⁵, הרי, מצינו כבר הנהגה זו גם אצל הצמח-צדק – כידוע ומפורסם ע"ד נסיעותיו לעיר הבירה של מדינה הכי אדירה, כדי לפעול על מלכות המדינה בענינים הקשורים עם קיום והפצת התומ"צ ללא שינויים ח"ו ("התורה הזאת לא תהא מוחלפת"⁵⁶).

ולהעיר מהשייכות ליציאת מצרים בחג הפסח (בסמיכות זמן לאח"ד בניסן) – שהיתה ע"י פעולתו של משה רבינו בעיר הבירה של פרעה מלך מצרים שהי' מושל בכיפה⁵⁷, ועד"ז בנוגע לפעולתו של הצמח-צדק בעיר הבירה של המדינה ההיא שהיתה בזמנה מושלת בכיפה, כידוע בדברי ימי אוה"ע גודל התוקף דמדינה ההיא בזמן ההוא כפי שנתפרסם גם בסיפורי החסידים⁵⁸.

וכידוע גם כמה סיפורים מבעל ההילולא עצמו שמזמן לזמן הי' מדבר בעניני המלוכה, ועד לפתגם החסידים שהצ"צ הי' יושב בליובאוויטש ומשם הי' מתנהג כבעה"ב ("פראוועט בעל-הבית'שקייט") בפטרבורג (עיר הבירה).

ונקודת הענין – שבעבודתו של בעל ההילולא מודגשת הפעולה להמשיך ולגלות אחדותו של הקב"ה בעולם, "יחיד בעולמו", תוכן הענין ד"יום אחד", ויש לומר, שענין זה מרומז ביום ההילולא שלו (גמר ושלמות עבודתו) ביום אח"ד בניסן.

ו. ויש לקשר זה גם עם היום שלמחרת אח"ד בניסן, י"ד בניסן – יום הולדתו⁵⁹ של הרמב"ם:

ידוע בדברי ימי חייו של הרמב"ם – שהי' רופאו של המלך הכי אדיר שבתקופתו, ועד שפעם חלה המלך בחולי מסוכן שחייו היו בסכנה, והרמב"ם שהי' רופאו הציל את חייו, ועי"ז פעל עליו לעשות טובות לבני" גם בעניניהם הגשמיים.

ומודגש יותר בהרמזו בהר"ת ד"רמב"ם" – "רבות מופתי בארץ מצרים"⁶⁰, היינו, לגלות אלקות, "רבות מופתי", גם בארץ מצרים, שכולל זמן ומקום הגלות, "כל המלכיות נקראו ע"ש מצרים"⁶¹.

אוה"ע, אלא, שמוזכרים זה בקיצור וברמז או בראשי פרקים, בנוגע להתוכן דסיפורי החסידים.

(59) להעיר, שכל עניני האדם שמתגלים במשך כל ימי חייו, כלולים בהמשכה והתגלות הראשונה שביום הולדתו.

(60) בא יא, ט.

(61) ב"ר פט"ז, ד.

(55) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תריז.

(56) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ועוד.

(57) ראה מכילתא בשלח יד, ה. זח"ב ו, א. ועוד.

(58) אף שאינם מתעסקים בסיפורי דברי ימי

ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספרו: "לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", "הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת⁶², הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתתו" – שבוה מודגשת ההתגלות דאחדותו של הקב"ה בעולם, החל מ"מצוי ראשון", ע"ד "בראשית ברא אלקים"⁶³, ועד לשם הוי", שרמזו הרמב"ם בהר"ת ד"יסוד היסודות ועמוד החכמות", ורמזו זה נתגלה ע"י נכדו של הרמב"ם, ר' דוד הנגיד⁶⁴ (שיש אומרים שהי' ממלא מקומו של הרמב"ם בתור רב ומנהיג בני" בארץ מצרים), ויש לומר, ששמו דוד קשור עם "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁶⁵, שעל ידו תהי' הגאולה האמיתית והשלימה באופן ד"רבות מופתי", ואז תהי' אחדותו של הקב"ה בעולם, "הוי' אחד ושמו אחד", בגילוי ממש.

ולהעיר, שבתוכה "ממש" נרמזים הראשי-תיבות של משה (משה רבינו, וכן הרמב"ם) ומנחם (שמו של משיח, "מנחם שמו"⁶⁶), שמו של הצמח-צדק.

ז. ובכל זה ניתוסף עליו מיוחד בשנה זו – ה'תנש"א, ר"ת הי' תהא שנת נפלאות אראנו, כהסימן הידוע שנתקבל ע"י בני" בנוגע לשנה זו:

"נפלאות אראנו" (כלשון הכתוב⁶⁷ "אראנו נפלאות", ובתוספת הדגשה על ענין הראי' ע"י הקדמת "אראנו" ל"נפלאות") – מורה על תכלית השלימות דימות המשיח, שאז יהיו כל הענינים (החל מלימוד התורה) באופן של ראי', "לעיני כל ישראל" (כסיום וחזותם חמשה חומשי תורה), ועד לעיני כל אומות העולם וכל הנבראים שבעולם, כולל ובמיוחד ומתחיל מראיית הנפלאות דגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁶⁷.

ובפרט שבשנה זו עצמה נמצאים כבר בחודש ניסן – ע"ש הנס⁶⁸, ועד ל"נסי נסים", כמרומז בב' הנוני"ן ד"ניסן"⁶⁹, ע"ד "רבות מופתי", ובחודש ניסן עצמו נמצאים כבר לאחרי ה"נס גדול" דשבת הגדול, ולאחרי כו"כ ימים שבהם הולך וניתוסף בהענין ד"נסי נסים", כבכל עניני קדושה שהם באופן ד"ילכו מחיל אל חיל"⁷⁰, "ילכו" דייקא, הליכה שבאין-ערוך⁷¹, היינו, שבכל יום נעשית הליכה שבאין-ערוך לגבי היום שלפניו, ועד"ז במשך כל י"ב הימים דניסן, עד ליום אח"ד בניסן.

(62) ירמי' יו"ד, יו"ד.	(67) מיכה ז, טו.
(63) בראשית א, א.	(68) ראה פס"ד בא יב, ב.
(64) סדה"ד ד"א תתק"ז. שה"ג (להחיד"א)	(69) ראה ברכות נו, רע"א ובפרש"י וחדא"ג מהרש"א.
(65) נוסח קידוש לבנה (ר"ה כה, א).	(70) תהלים פד, ח.
(66) סנהדרין צח, ב.	(71) ראה סה"מ אעתי"ר ע' סט ואילך. ועוד.

ומזה מוכן שבשנה זו מודגשים יותר כל פרטי הענינים השייכים ליום אח"ד בניסן.

ולכל לראש והוא העיקר – שהענינים דחנוכת המזבח והדלקת המנורה (שקורין ביום אח"ד בניסן) נעשים בפועל ובגלוי ממש, בחנוכת בית המקדש השלישי, ובהדלקת המנורה במקומה בהיכל⁷², וממנה אורה יוצאה לעולם⁷³, ביחד עם השולחן שעליו מונח לחם הפנים שנעשה דם ובשר כבשרם של הכהנים⁷⁴, ועד שממנו ועל ידו נעשית המשכת המזון לכל העולם כולו⁷⁵.

ויש לקשר זה עם מזמור צדי"ק בספר תהלים של 'נעים זמירות ישראל'⁷⁶ שהתחילו לומר בימים אלה⁷⁷ (לאחרי סיום אמירת מזמור פ"ט שמסיים ב"ברוך הוי' לעולם אמן ואמן", המשכת וגילוי שם הוי' בעולם⁷⁸) – שסיומו וחותרו ב"מעשה ידינו כוננהו", שקאי על ביהמ"ק השלישי⁷⁹, "מקדש אדני כוננו ידיך".

ח. ויש לעורר גם אודות לימוד תורתו של בעל ההילולא ביום ההילולא – "דבר בעתו מה טוב"⁸⁰ – הן בנגלה דתורה, בהספרים שנקרא על שם, "צמח-צדק", והן ובמיוחד בפנימיות התורה, החל מהגהותיו והערותיו על ה"לקוטי-תורה", שהוא החלק השני ד"תורה אור"⁸¹, שהתחלתו בדרוש על הפסוק⁸² "השמים כסאי והארץ הדום רגלי", והולך וממשיך בהדרושים על כל פרשיות התורה, עד לסיום התורה כולה ("לעיני כל ישראל").

ועד"ז בקשר ובשייכות ליום הולדתו של הרמב"ם למחרתו – יש לעורר ע"ד לימוד הרמב"ם, החל מהשיעורים היומיים.

ומה טוב – צירוף שניהם יחדיו – לימוד פירושי הרמב"ם כפי שנתבאר בחידושי הצמח-צדק, כולל גם הביאורים בפנימיות התורה בהענינים

התורה, וכבר נתפרסמו בדפוס, פירסום שהוא לדורות (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שפב), ומביא גם היריו ("זירוז מיד ולדורות") בהקים בפועל דכל ענינים אלה.

(78) ולהעיר ממ"ש "גדול הוי' גוי בעיר אלקינו" (תהלים מח, ב), "אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו" (ראה זח"ג ה, א. ועוד). – ולהעיר גם מהשייכות ל"נס גדול" דשבת הגדול.

(79) מדרש תהלים עה"פ.

(80) משלי טו, כג.

(81) כמבואר במכתבו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (נדפס בהוספות לתו"א ולקר"ת) פרטי הדברים ע"ד הדפסת התורה-אור והלקוטי-תורה.

(82) ישע"י סו, א.

(72) ואף שהדלקה כשרה בורים*, ה"ז רק לאחרי שהכהן מוציא את המנורה לחוץ (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ז), ולאחרי ההדלקה צריך הכהן להחזירה למקומה בהיכל.

(73) ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה.

(74) ודוגמתו בכאור"א מישראל ש"נדבה רוחו אותו כו", כנ"ל ס"ג.

(75) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 416, ובהנמקן שם.

(76) ש"יב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (א).

(77) ובדואי ישנם כו"כ שכבר למדו פירושי הפסוקים דמזמור זה כפי שנתבאר בפנימיות

(*) ויש לומר, שעכ"פ פעם אחת, ואולי כמה פעמים. היתה הדלקה בורים בפועל.

שבהתחלת ספרו של הרמב"ם: "לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", "הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת וכו'", ועד להענינים שנרמזו בהם באופן ד"תן לחכם ויחכם עוד"⁸³, כידוע דרך הלימוד ברמב"ם, שלאחרי לימוד פשוטן של ההלכות בלשון הרמב"ם, "לשון ברורה"⁸⁴, מוסיפים לדייק בלשונו, "לשון ברורה" אבל "בדרך קצרה", כדי שמהקיצור תתגלה האריכות שהיתה בכוונת הרמב"ם, ועד להענינים שלא היו בכוונת הרמב"ם, בשכל הגלוי, בעת כתיבת חיבורו⁸⁵, כי אם בהעלם וברמז גם לעצמו [ניתירה מזה, באופן ש"מזלי חזי"⁸⁶, ועד לאופן שלמעלה גם מ"מזל", כיון ש"אין מזל לישראל"⁸⁷, שהם למעלה מ"מזל", וגם למעלה מהמזל ד"אין", להיותם קשורים עם "אני"], ונתגלו ונתחדשו ע"י תלמיד ותיק.

ולהוסיף, שהלימוד באופן שתלמיד ותיק עתיד לחדש הוא בכחו וביכולתו של כאו"א מישראל⁸⁸ – כיון שהקב"ה "נותן התורה" לכאו"א מישראל באופן של ירושה⁸⁹ (ש"אין לה הפסק⁹⁰), כמ"ש⁹¹ "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", שבצאתו לאויר העולם יורש כל התורה. ויתירה מזה, כיון שירושת התורה ע"י ישראל היא באופן ש"תחת אבותיך יהיו⁹² בניך"⁹³, שהיורש אינו מציאות אחרת שממלא מקום המוריש, אלא הם מציאות אחת⁹⁴, ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד⁹⁵ – הרי, חידושו של תלמיד ותיק, כאו"א מישראל שמחדש בתורה, נעשה הכנה קרובה להחידוש האמיתי בתורה ע"י הקב"ה לעתיד לבוא, "תורה חדשה מאתי תצא"⁹⁶.

ט. ויש להתחיל בזה בהתחלת המעת-לעת, תיכף וסמוך לתפלת ערבית – ובלשון חז"ל⁹⁷ "מבית הכנסת לבית המדרש",
ובפרט שבתפלת ערבית עצמה (ולפני שמונה עשרה) קורין שמע (ובהקדמת ברכות ק"ש, שתיים לפני ושתיים לאחרי⁹⁸), שע"ז מקיימים גם מצות תלמוד תורה, "ודברת בם"⁹⁹,

---

83 משלי ט, ט.
84 הקדמתו לספר היד.
85 כדאיתא בספרים בנוגע לדיוק בדברי הראשונים (ראה לקו"ש חכ"ג ריש ע' 40. וש"נ) – שלא יתכן לומר שכל החידושים שנתחדשו במשך כל הדורות היו בכוונתם של הראשונים בשכל הגלוי בעת כתיבת חיבוריהם, דבר בלתי אפשרי מצד הגבלת השכל דבשר ודם.
86 מגילה ג, א. וש"נ.
87 שבת קנו, א.
88 ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.
89 נוסף על דרגת התורה כפי שהיא באופן של מתנה (ראה לקו"ש ח"ג ע' 115 ואילך. וש"נ).

---

90 ב"ב קכט, ב.
91 ברכה לג, ד.
92 "יהיו" דייקא – ע"ד "בהוויתו יהא" (קידושין נח, א. ועוד).
93 תהלים מה, יז. וראה ב"ב קנט, רע"א.
94 ראה צפע"נ מילואים יג, א. ועוד.
95 ראה זח"ג עג, א.
96 ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.
97 ברכות בסופה. וש"נ.
98 יותר מבק"ש של שחר, שמברך שתיים לפני ואחת לאחרי (ברכות יא, סע"א – במשנה).
99 ואתחנן ז, ו. וראה ברכות יג, ב.

ועד שקריאת שמע של ערבית, "מאימתי קורין את שמע בערבית", היא התחלת (וכללות) כל ששה סדרי משנה, ששים מסכתות, וכל הלכות התורה שבספר הרמב"ם, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש,

ולא עוד אלא שבזה נכללים גם הענינים דפנימיות התורה – שהרי, התחלת תושבע"פ בקריאת שמע היא משום "ראשית חכמה יראת ה'"¹⁰⁰, וכמודגש גם בפירושו של ה"מלאך" לרבינו הזקן (שהיו חברים¹⁰¹ ולמדו יחדיו) ש"מאימתי" הוא מלשון אימה ויראה¹⁰², כלשון חז"ל¹⁰³ "באימה וביראה ברתת ובזיע", וענין זה נעשה בעיקר ע"י לימוד פנימיות התורה.

והעיקר, שתיכף ומיד ממש, עוד לפני המשך הדיבור, נעשה הענין ד"מאימתי קורין את שמע בערבית" – ש"בערבית", כשנמצאים עדיין בערב וליל הגלות (רגעי הגלות האחרונים), נעשית כבר הקריאה וההמשכה ("קורין") דאחדותו של הקב"ה ("שמע ישראל גוי' אחד") באופן גלוי עד שפועל "אימה ויראה ורתת וזיע" ("מאימתי").

ועי"ז נעשה (כהמשך המשנה) "סוף האשמורה הראשונה", "שליש הלילה"¹⁰⁴ – שבמקום ערב וליל הגלות נעשה "אשמורה" מלשון שמירה, שרומז על שמירת המקדש לשם כבוד, "אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין"¹⁰⁵, ובאופן ד"שליש (הלילה)", שרומז על (השמירה ד)ביהמ"ק השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך", שהוא גם ביהמ"ק המשולש, שכולל הבתי-מקדשות שלפניו.

"דברי ר' אליעזר"¹⁰⁶ – "אליעזר", ע"ש "אלקי אבי בעזרי"¹⁰⁷, כשם בנו של משה רבינו, שקשור עם העצם והפנימיות דמשה רבינו, "גואלן של ישראל"¹⁰⁸, וקשור גם עם דוד מלכא משיחא, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁰⁹.

של המלאך ורבינו הזקן (כולל גם השידוך והחיתון זב"ז, כפי שהי' אצל הרביים הנשיאים בכמה דורות).

(102) ראה סה"ש תש"ד ע' 66. ועוד.
 (103) ברכות כב, א. וש"נ.
 (104) פרש"י על המשנה.
 (105) רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ח.
 (106) ולהעיר, שו' אליעזר נקרא "ר"א הגדול" – שקשור עם ה"נס גדול" דשבת הגדול.
 (107) יתרו יח, ד.
 (108) סנהדרין קא, ב.
 (109) ראה שמו"ר פ"ב, ד. לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

100) תהלים קיא, יו"ד. וראה פסקי ריא"ז לברכות בתחלתם. ועוד.

101) ולהעיר, שגם אצל רבינו הזקן הי' הענין ד"מלאך" – ע"ד מש"נ (במזמור צד"יק) במשה רבינו "איש האלקים", ואמרו חז"ל (מדרש תהלים (באבער) עה"פ) "מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים" (שפירושו גם מלאכים), אלא, שהי' אצלו גם הענין ד"איש", ועי"ז פעל שלילת הענין דכחות הנפש גם אצל המגיד, שהוצרך להוראה ועד לדוגמא במעשה בפועל מהנהגתו של רבינו הזקן לטעום מאכל גשמי, ובגלל זה נשאר שניהם כמעמד ומצב דנשמות בגופים (ראה סה"ש תורת שלום ע' 169. ועוד), ועד להמשך השלשלה

ויש להוסיף, שכללות הענין דלימוד המשניות¹¹⁰ (החל מהמשנה הראשונה "מאימתי קורין את שמע") קשור עם הגאולה – כמארז"ל¹¹¹ "אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות, שנאמר¹¹² גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם".

י. ויה"ר שכל זה יהי' תיכף ומיד ממש – עוד לפני עריכת הסדר ואמירת ההגדה מ"עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם כו", ובפרט ע"פ דברי המהר"ל¹¹³ שביצי"מ נתבטל לגמרי גדר העבודות מבנ"י, וכמ"ש¹¹⁴ "כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", "שטרי קודם"¹¹⁵.

וכדי להוסיף עוד יותר בקירוב וזירוז הגאולה – נסיים עתה בנתינת שליחות-מצוה לצדקה, "גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה"¹¹⁶.

ובפרט שנתנית הצדקה היא בהוספה ובצירוף לדברי התורה האמורים לעיל, ולתפלת ערבית – כל ג' הקוין-עמודים שעליהם העולם עומד¹¹⁷, שהם ג' הדברים שעל ידם נקנית האשה (כנס"י) לבעלה (הקב"ה), "כסף שטר וביאה"¹¹⁸, ועל ידם ממהרים ומזרזים ומביאים בפועל את ביהמ"ק השלישי והמשולש.

ובפשטות – שבעמדנו בבית משולש, בית תורה תפלה וגמ"ח, בית-הכנסת ובית-המדרש ובית מעשים-טובים של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, באים כולנו, ביחד עם בית-הכנסת ובית-המדרש, לביהמ"ק השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך", ותיכף ומיד (כהמשך הכתוב) "ה' ימלוך לעולם ועד", ועד ש"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"¹¹⁹, "והיתה לה' המלוכה"¹²⁰.

(110) כולל גם לימוד ההלכות – בספרו של הרמב"ם.	(116) ב"ב י"ד, א. וראה תניא פל"ז.
(111) ויק"ר פ"ז, ג.	(117) אבות פ"א מ"ב.
(112) הושע ח, י"ד.	(118) ריש מס' קידושין. וראה לקו"ש חי"ט ס"ע 217 ואילך. וש"נ.
(113) בספרו גבורות ה' פס"א.	(119) צפני" ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
(114) בהר, כה, מבינה.	(120) עובדי' בסופו.
(115) פרש"י עה"פ.	